

PIKOCITAW KÎKWÂYA TA-ÂPATÂKWÂW: NAMÔTHA PÎWÂPISKI-ASINIY

KÎKWÂY ÔHI PÎCIPIWIN-ITHÎWÎNA?

pîcipiwin-ithîwîna (GHGs) anihî ithîwîna, ka-pakitinikâtîki, ka-mâmawipathiki kîsikohk, i-ati-mâmawinâk kisitiwin pîsimihk ohci. ikwa ôma ka-isithihkâtîk “pîcipiwin-ithîwîni-ispithiwin”. kîspin ôhi pîcipiwin-ithîwîna ati-osâmi-kisitîkwâwi ôta kakî-mîskocipathina kahkithaw kîkwaya misiwi ôta askîhk.

ikoni ôhi tâpitaw GHG ka-âstîki ôta:

- pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin
- namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy
- namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy ka-âpatâhk wâsaskotînikîwinihk ikwa ta-kisisikâniwik
- atoskîwi-âpacihiçikîwina ka-âpatahki kici ta-tahkastâyin kîkwâya
- pâhpiwi-pimiy
- pîcipiwin-ithîwîna athisitiniwak kakî-osihtâcik

âtiht ôhi GHGs kwayask pakamiskamok ka-isi-wîpâhk ôta askîhk mîna kotaka. kîspin ta-wathâpâtaman ôhi GHGs mîskocipathina isi pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin piyakwanohk mâka piko ta-isi-mîskoci-pitâkwâw ôma ka-isi-kisitiwi-wîpâhk (GWP). kîspin ta-mîskosipathik isi CO₂e, pîtos GHGs ta-mâmawipathina ôhi pîcipiwi-wathawîyâpâtiwi-pimiya ikwâçî anihî ka-iskopathiki.

KÎKWAYÂ ÔHI GHGS PÎCIPIWI-WATHAWÎYÂPAHTÎK PAKITATÂMOWIN?

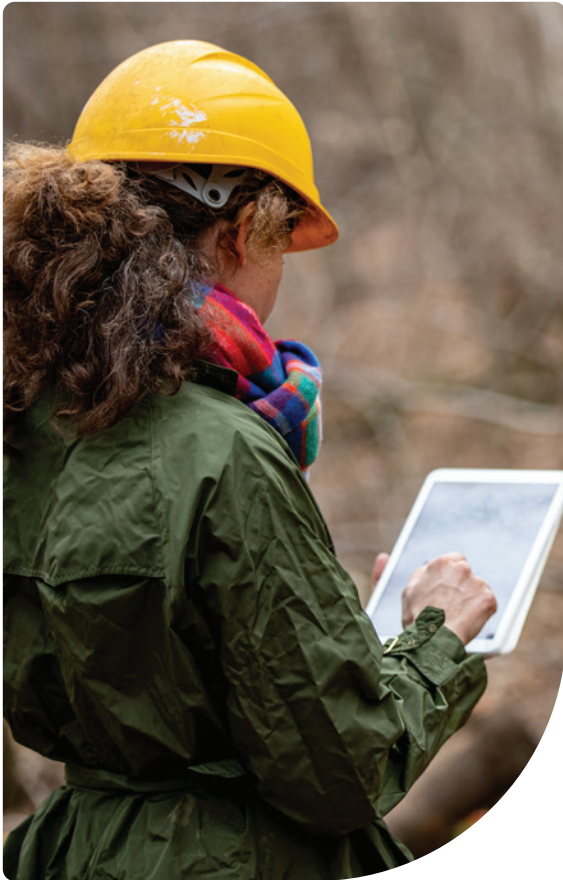
GHG pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin pakitinikâtîwa ithîwîwinihk osâm athisitiniwak wîthawâw ka-itohtâkwâw tâpiskohc, ka-pônâkwâw pimiy tâpiskohc otâpânâskwa ka-pimipathiyâçik ikwa asici mîna ka-wathawîstamâsocik, tâpiskohc mîna kîkwâya kotaka ka-ati-siwânâçikîmakâkwâw ôta askîhk. kiyâpic ôma takî-mîskotînikâtîwa âhpô takî-wîkatînikâtîwa mîmaw ôhi GHGs pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin. tâpiskohc, kistikâna ka-mîkwâ-opikîki takî-wîkatînamok pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin ithîwîwinihk. mamâwi-âpacihiçikan mîna kakî-wîçihtâmakana ta-kâcitinamok ôma pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin ikwa mîskocipathîtâwak ôhi kîkwâya ikwa asici kakî-iskonikâtîwa.

ka-isi-kisitiwi-wîpâhk (GWP):

namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy ka-âpatâhk wâsaskotînikîwinihk ikwa ta-kisisikâniwik ayâw GWP nânitaw nîstanaw-niyânanosâp ôma pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin, ikwa ôma tâpiskohc piyak kihci-mitahtomitanaw ka-ispitinakwatihk ôma namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy ka-âpatâhk wâsaskotînikîwinihk ikwa ta-kisisikâniwik piyakwan tâpiskohc nîstanaw-niyânanosâp ôma pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin, ikwa namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy ka-âpatâhk wâsaskotînikîwinihk ikwa ta-kisisikâniwik kakî-mîskostâtân isi nîstanaw-niyânosâp CO₂e.

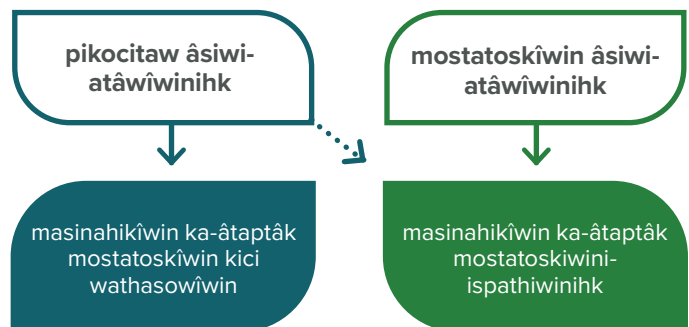
KÎKWÂYA ÔHI PÎCIPIWI-WATHAWÎYÂPAHTÎK PAKITATÂMOWIN-ÂSIWI-ATÂWÎWINA?

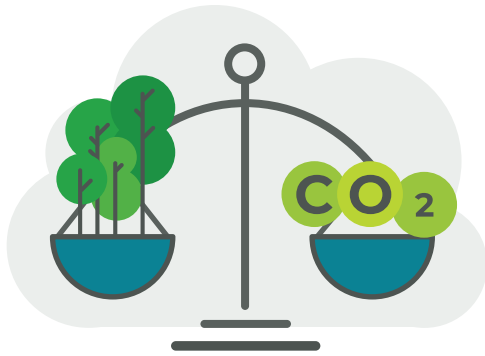
ikoni ôhi pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin-âsiwi-atâwîwina (ikwa asici isithihkâtiwa mîna âsiwi-atâwîwina) GHGs pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin, iskôpathikîwina ikwa wîkatînikîwîwina. Ikoni ôhi piko âwînikak takî-âsiwi-atâwîwak ôki athisitiniwak âhpô otatoskîwîkamikwa ta-kakwî-nakiskâkwâw ôhi GHG pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin.

nîso ôhi pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin-âsiwi-atâwîwina itakwana – ka-mostatoskîyan ikwa pikocitaw. itwîkân ôhi âsiwi-atâwîwina ta-misiwîtohtamok.

athisitiniwak âhpô otatoskîwîkamikwa ka-mostatoskâtâkwâw ôhi GHGs pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowin ikosi ka-itohtâkwâw ta-isi-nakiskâkwâw ôma ka- misiwîtohtâcik. tâpiskohc, âtiht ôhi otatoskîwîkamikwa nâkiskamok ôhi net-zero tâhto-askîy. ikwa ômîtho ka-itohtâkwâw nîtinakok ôhi pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowina ikwa tipahâmok anihi ka-iskwastîki isi GHG wîkatînikîwîwina.

kîhci-okimânâhk itasiwâtikawiwak kahkithaw otatoskîwîkamikwa piko îkâ ikwathikôk ta-pakitinâkwâw GHG pîcipiwi-wathawîyâpahtîk pakitatâmowina. ikoni mîna athisitiniwak ikwa kotaka otatoskîwîkamikwa takî-atâwîwak ikwa takî-apacihtâwak ôhi âsiwi-atâwîwina ka-iskonikâtîki ta-kakwî-naiskâkwâw ôma ka-isi-pakitinîcik.

KÎKWÂY ANIMA KA-ISKONIKÂTÎK MASINAHIKÎWIN?

ôma GHG iskonikâtî-masinahikîwin (asici isithhikâtîw pîcipiwi-ithîwîn-masinahikîwin) ôma kakî-âsiwi-atâwâkân piyakwan piyak kihci-mitahtomitanaw ka-isipitnakwâk isko ôhi GHG pîcipiwi-wathawiyâpahtîk pakitatâmwina âhpô GHG ka-wîkatînikâtîk kîsikohk ohci. ka-iskonikâtîk masinahikîwin mîthikânîwina misiwi anihi ka-nawasiwâtâkwâw ôhi otatoskiwak ikwa otatoskiwikamikwa ka-nakiskâkwâw ôhi GHG ka-iskonikâtîk ispathiwin. kakî-atâwâkiwak ispihk ôhi ôta pîcipiwi-wathawiyâpahtîk pakitatâmwina-âsiwi-atâwîwina.

KÎKWÂY ÔMA GHG ISKONIKÂTÎK ISPATHIWIN?

GHG iskonikâtîk ispathiwin ôma (asici ka-isithhikâtîk GHG GHG iskonikâtîk isîpinikîwin) wathasiwîwinisa astîwa ôta ikwa asici ta-isi-osihtât âwinak ka-iskonikâtîk masinahikîwina. ta-kakwî-osihtîkâtîki iskonikâtîk ispathiwin, ahtisitiniwak ikwa otatoskiwikamikwa mostatoskâtîmôk ta-nakiskâkîkâtîki iskonikâtîk ispathiwin wathasiwîwina kakî-astât ana okimâwi-pimipathîcikîw. ikoni ôhi ahtisitiniwak ikwa otatoskiwikamikwa - pikocitaw ôki ta-masinahâkwâw kîkwây anima ka-atoskâtâwâw ikwa asici mîna piko ta-nawasiwâtâkwâw anihi wathasiwîwina kakî-astât ana otatoskiwikamikwa ikoni ôhi piko ta-nawasowâcîkâtîki. piko awa otatoskiwikamikwa ta-kîcinâhot ôhi i-nawasowâcîkâtîki wathasiwîwina i-mwayi-mîkit iskonikâtîk ispathiwin.

ka-iskonikâtîki ispathiwin ka-itawâkâtîki isi anihi ka-mostatoskîwi-atâwîwina mâna ka-nîkâniskâkîkâtîki namôtha wîthawâw kihci-okimânâhk ôhi mâka kotakak aniki otatoskiwikamikwa, ikoni ka-wathasiwâtâkwâw ôhi ikwa piko ta-nawasiwâcîkâtîki.

ka-iskonikâtîki ispathiwin anihi pikocitaw asiwi-atâwîwin ka-pimipathîtâcîk kihci-okimânâhk ohci, ikoni ôhi wîthawâw wathasiwîwina ka-astâcîk ôma îsi iskonikâtîki ispathiwin ka-isi-ispathikwâw ikwa mîkinâniwin anihi iskôpathikîwina ikwa wîkatînikîwina.

ka-iskonikâtîki ispathiwin kakî-mâcîpahîkâtîki kici mostatoskîwin-atâwâkîwina takî-pakîtinîkâtîwa mistahi nawaci ispathîwina ikwa i-kihci-âpatâki ispathîwina, ka-mîkwâ-iskonikâtîki ispathiwin ka-itwâmâkâtîkwâw pikocitaw ikwa mîna nawaci sohkwan wathasiwîwina.

KÎKWÂY ANIMA KA-ISKONIKÂTÎKI ISPATHIWINIS?

ka-iskonikâtiki ispathiwinisa ôhi mosci-itohtamowina ka-wîkatînakwâw GHG iskôpathikîwina âhpô wîkatînikwîwina mîna kîspin îkâ kakî-atoskâcikâtîki. Ikoni ôhi ispathiwinisa piko ta-masinahikâtiki ikwa asici ta-kiskîthîtâk awa ka-iskonikâtiki ispathiwin okimâw, ikwa takî-atoskâcikâtîw, takî-kitâpâcikâtîw ikwa ta-masinahikâtik asici îsi ka-ispathik, ikwa ta-tipahikâtiki ôhi iskôpathikîwina âhpô wîkatînikwîwina kakî-itasiwâtîki. ikwa mîna pikocitaw ôhi iskôpathikîwina âhpô wîkatînikwîwina ta-sâpôtî-wâpâcikâtiki kotak ohci awînak piskîc i-kaskîtât ikwa mîna asici ka-ayât kiskinwahamâtowasinahikan.

ikwa îtwîkân ôhi ka-iskonikâtiki ispathiwinisa tâpiskohc:

- nawaci kitîthîcikîwin nohcimihk ta-kitîthîcikâtiki pakitatâmwîn mistikohk ikwa askîhk ohci
- îkâ ta-pakitinikâtik ôma namôtha isinâpâsktîw mîna isimâhkwan nânitaw isi ikwa mîna namôtha pîcipiwi-pimiy ka-âpatâhk wâsaskotînikîwinihk ikwa ta-kisisikâniwik wîpinikanihk
- ta-kitâpâcikâtiki ôhi nohcimihkamikwa âhpô maskosiskamikwa (ikwa pakitatâmwîn mwâc âpatan)
- ta-âtascikâtiki ôhi pimiya micîwini-tahkascikîwikamikwa îkâ osâm mistahi ta-wathawîpathikwâw pîcipiwi-pakitatâmwîna
- ta-kakwî-mosci-sawânâtâkwâw îkâ katâc wîpinikanihk ta-itisahikâtiki
- ta-kitistikîcik mistikwa
- ta-kakwî-kâcîtinâkwâw mostosi-mîyi
- mistahi nawaci ta-ascikâtik wathawî-pakitatâmwîna kitistikânihk âyik ohci kihtwâmi-âpachikîwinihk

AWÎNA AWA ISÎCIKÎWINISI-OTATOSKÎW?

isihcikîwinisi-owathawsiwîw (owathawsiwîw-osihsikîw) atoskâtam ôhi ka-iskonikâtiki ispathiwinis mîskoc ta-osihsikâtiki iskonikâtiki-masinahikîwina. isihcikîwinisi-okimâw astâw wathasiwîwina ikwa takî-osihtâw asici iskonikâtiki-masinahikîwina îta ka-atoskîk. âtiht ôhi piyakwan pikocitaw ta-ayâwât aniki isihcikîwinisi-owathawsiwîw âhpô ikota ta-wîkit âhpô ta-atoskîk ikota ka-âkihtîk iskonikâtiki-ispathîwina.

KÍKWÂY ÔMA ISKONIKÂTÎKI-PIKOCITAW-ITOHTAMOWINA?

iskonikâtîki-pikocitaw-itohtamowina kakî-itihthîcikâtîwa piyakwan ikosi piminawâsîcikîwina ka-isi-nawasawâcikâtîk. pikocitaw-itohtamowin itastîw tânisi ta-isi-nawasawâcikâtîk ikwa ta-isi-tipahikâtîk ôhi ka-iskopathiki-masinahikîwinisa. pikocitaw-itohtamowina ôhi kwayask nawasawâcikâtîw ta-kitihthîcikâtîk ikwa mîna ta-kanwâpachikâtîk isi takî-isi-mâthipathikwa kîkwâya ikospihk pâtimâ takîmâcihtâw âwinak. ikwa ohci ôhi wathasiwîwina ta-kitâpâcikâtîki kâkithaw itohtamôwina îkâ kîkwây ta-mâthipathik ikwa ta-osâmahakwâw.

TÂNIKOHK ITAKÎTIN ÔMA ISKONIKÂTÎ-MASINAHIKÎWIN?

ka-itakîtik ôma iskonikâtî-masinahikîwin pah-pitosi-akihtin tâpitaw ikoni ôhi kîkwâya:

ka-âstîki ikwa ka-isi-nitawîthîcikâtîki:

âtakîtiwa mîna ôhi iskonikâtî-masinahikîwina isi ka-isi-mwâci-nitawîthîcikâtîki. kîspin mwâc nitawîthîcikâtîwa mwâc anihi mistahi ta-itakîtiwa. ikwa mîna kîspin mistahi nitawîthîcikîtiwa nawaci ta-mistakîtiwa. ithikôk GHG iskonikanî-masinahikanisa ikoni ôhi piko ta-isi-nitawîthîcikâtîki piko ka-isi-âpatâki ôti nîkânîhk. kotaka anihi iskopthîwini-iscikîwinisa mitoni kinwîs pâtimâ kakî-mâcipathiki. ka-isi-nitawîthîcikâtîki ôhi iskopathikîwina ikwa asici ka-itakîtikî kotaka wathawî-pîcipiwi-pakitatâmôwina. ka-isi-nitawîthîcikâtîkwâw athisitiniwak ikwa otatoskîwikamikwa ôhi mostatoskîwi-atâwîwina. ikoni piko nîkân ka-wâpâcikâtîki i-mwayi-mîkinâniwiki tânikohk ta-itakîtikî.

pikocitaw mîna mostatoskîwinihk:

iskonikaniwi-masinahikîwina nawaci mistakîtiwa âsiwi-atâwîwinihk osâm takî-âpatana kici pîcipiwi-wathawipathi-pakitatâmowina. iskonikaniwi-masinahikîwina anihi itastîwa nîti mostatoskîwini-âsiwi-atâwîwinihk nawaci ikota wîtakîtiwa.

îtowa isîcikîwinisa ka-ohcipathiki anihi iskonikaniwi-masinahikîwin:

âtiht ôki ka-atâwîcik ôhi iskonikaniwi-masinahikîwin, nîti awasimî mostatoskîwini-atâwîwinihk, mistahi mîna atâwîwak masinahikîwina îta anihi nawac mistahi kîkwâya ka-ayâcik mitho-kîkwâya (tâpiskohc otînâwi-osihcikîwinihk) ikwa asic îta ka-âstîki ôhi asici, âhpô asici kîkwâya kotaka ka-ayâcik mîna kotaks anihi. otatâwîwak ôki mîna nohtî-misi-tipahikîwak kîspin ikoni ôhi kîkwâya astîwa ikota.

ka-mithowâsiki ôhi iskonikaniwi masinahikîwina:

ka-itakîki ôhi iskonikaniwi-masinahikîwina mostatoskîwinihk kîspin ôma sohkîthîtamok ikwa owathasowîwiniwâwa sohkwanithiki ikwa asici masinahikîwina nawaci mithwâsinihiwa.

wathasowîwina îkâ kâ-âkîtikî masinahikîwina:

âskaw, mwâc kâkî-âkîtiwa ôhi iskonikaniwi-masinahikîwina kiyâm âsay mîkinâniwiki. Ikosi ôma kakî-ispahin kîspin awînak patâkamisici, patasinahikîci âhpô pisci-pakitinâkwâwi anihi pîcipiwi-wathawî-pakitatâmowina. okimâwatoskîwak takî-wîkatînamok mîna ôhi kîspin namwâc katawâ itastîwa. Isikwa mîna kakî-wîtamâw ana ta-mîskotinâk wîtha ôhi. âtiht mîna kakî-mîskotinikâtîwa ikwa âtiht mîna kakî-atawâkânîwina mâka pîtosîs piko ta-nîtakîtkwâw osâm kakî-kostâtikwana.

KÎKWÂY ÔMA GHG ISKONÎWINI-MASINAHOSOWIN?

mitho-iskonîwini-ispâthîwina kwayask itastâwak anihi ka-masinahikâtîki iskonîwini-ispâthîwinisa ikwa asici iskonîwini-ispâthîwina kahkithaw kici âwinak. GHG iskonîwini-masinahosowin wîcihitâmakani îta ôhi ka-âstîki, ikwa asici âwinak kakî-masinahikî, ka-âpacihtât ikwa kakî-âpacihtât ôki.

mithwâsin mîna ôma ta-nôhkôtâcik ôhi GHG iskonîwini-ispâthîwina kâhkithaw âwinak tawâpahtâk, îkâ kîkwây ta-kâcikâtîk. atâwîwak takî-wâpahtamok ôhi i-mwayi-atâwîcik mahti kîspin âsay âwinak i-kî-atâwît âhpô i-kî-apcihtât ôhi.

